

Правовий висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення норм законодавства у сфері питного водопостачання та водовідведення» (реєстр. № 13578 від 31.07.2025)

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення норм законодавства у сфері питного водопостачання та водовідведення» спрямований на систематизацію та розширення повноважень органів державної влади у сфері питного водопостачання та водовідведення. Зокрема, уточнюється порядок технічного оцінювання об'єктів водопостачання, приєднання до мереж і надання тимчасових відступів від якості води, а також вводяться інструменти регулювання нецентралізованого водовідведення. Зміни переважно технічні та організаційні, спрямовані на заповнення прогалин у чинних законах. Однак низка формулювань потребує уточнення, щоб уникнути правової невизначеності, колізій та дублювання нормативно-правових актів з огляду на таке.

1. Запропонована редакція статті 10 ЗУ «Про питну воду та питне водопостачання» проект Закону містить надмірну деталізацію, у той час як «затвердження порядків», які пропонується делегувати Кабінету Міністрів, є виключно підзаконною сферою, що зі свого боку може призвести до дублювання у системі регулювання.

2. Зауважуємо, що ані запропонована редакція проекту Закону, ані законодавство загалом не мають чіткого визначення терміна «тимчасовий відступ», у тому числі й у Законі України «Про питну воду та водопостачання», що зі свого боку створює низку ризиків, зокрема:

- відсутність визначення, що саме законотворець має на увазі, застосовуючи термін «тимчасовий відступ»: зміну стандартів, зниження якості або обсягу допустимих перевищень норм, за яких обставин та на які терміни впроваджується тимчасовий відступ, створює ризики юридичної невизначеності. Також відсутня межа між тимчасовим відступом та порушенням санітарного законодавства, зокрема, допустимого ступеня погіршення якості води, об'єктів, на які він може поширюватися та підстав запровадження;

- як наслідок, виникають ризики забезпечення санітарно-епідеміологічної безпеки. Оскільки Закон стосується питної води, яка має прямий вплив на здоров'я населення, відсутність чітких юридичних термінів може дозволити застосовувати відступи при критичних перевищеннях небезпечних показників (нітрати, колі-індекс, важкі метали); надати підприємствам можливість довго працювати у режимі відступу, а не ліквідувати причини проблеми; створити загрозу спалахів інфекційних захворювань (зокрема у військових умовах);

- такі прогалини несуть також ризики невідповідності запропонованих законодавчих змін європейським директивам, зокрема: Директиві (ЄС) 2020/2184, відповідно до якої чітко визначено механізми відступів за строками, запроваджено суворий контроль якості питної води; передбачено регулярне інформування споживачів про стан питної води та чітко визначено обмеження щодо показників, відступ від яких заборонений;

- також дуже важливим елементом, який несуть у собі запропоновані зміни щодо «тимчасових відступів», є ризик для споживачів щодо порушення прав на зменшення

оплати за послуги у період відступу та прав на отримання достовірної, повної та своєчасної інформації про стан питної води.

У зв'язку із цим пропонуємо доповнити статтю 1 Закону визначенням терміна «тимчасовий відступ», який викласти у такій редакції:

«тимчасовий відступ від вимог до якості питної води — це встановлений у передбачених у законі випадках дозвіл, що надається уповноваженим органом на обмежений строк у разі аварії, надзвичайної ситуації, пошкодження або технічної неспроможності систем централізованого питного водопостачання забезпечити дотримання встановлених нормативів якості води, за умови відсутності загрози життю та здоров'ю населення, обов'язкового здійснення заходів щодо усунення причин відхилення та забезпечення інформування споживачів про характер і строк такого відступу».

3. У запропонованій редакції статті 6 ЗУ «Про водовідведення та очищення стічних вод» у визначенні відсутній аспект санітарно-епідеміологічних вимог, хоча діяльність потенційно створює такі ризики, в зв'язку з чим, пропонуємо у визначення додати фразу:

«...з дотриманням вимог законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.» Та викласти цю статтю в такій редакції:

«нецентралізоване водовідведення — діяльність із збирання, транспортування та/або очищення і скидання стічних вод від окремих споживачів, які технічно не пов'язані із системою централізованого водовідведення за допомогою систем водовідведення або окремих споруд, з дотриманням вимог законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.»

Крім того, з метою врахування відповідності проекту Закону Європейським Директивам та стандартів ЄС, а також зобов'язанням за Угодою про асоціацію з ЄС пропонуємо також:

1. Передбачити норми про інформування споживачів про відступи від якості води (директива 2020/2184);
2. Ввести базові показники очищення стічних вод відповідно до Директиви 91/271/ЄЕС.

Висновок: проект Закону спрямований на важливе та своєчасне вдосконалення регулювання сфери водопостачання і водовідведення. Він містить низку позитивних нововведень, зокрема щодо методик ризик - орієнтованого управління, технічної оцінки об'єктів, обліку стічних вод та формування енергетичних витрат.

Разом із тим, проект Закону потребує доопрацювання з метою:

- усунення юридичної невизначеності,
- забезпечення відповідності європейським директивам,
- гарантування санітарно-епідеміологічної безпеки,
- уточнення повноважень органів влади,
- встановлення чітких вимог до тимчасових відступів та нецентралізованих систем.

Прийняття проекту Закону в доопрацьованому вигляді сприятиме посиленню водної безпеки, наближенню України до стандартів ЄС та підвищенню якості послуг для населення.